

Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Landelijke Staforganisatie

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.kinderbescherming.nl

Contactpersoon

Yrrah van der Kruit
T 030 888 24 00

Ons kenmerk

2025-52

Datum 19 maart 2025
Onderwerp Reactie RvdK op internetconsultatie wetsvoorstel
kinderbeschermingsmaatregelen

Geachte heer Struycken,

Inleiding

Het wetsvoorstel 'versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming' is op 19 december 2024 in internetconsultatie gegaan. Dit wetsvoorstel wil bereiken dat de rechtsbescherming wordt verbeterd voor ouders en kinderen die te maken krijgen met een kindbeschermingsmaatregel. De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) is positief over de voorgestelde wijzigingen. De RvdK vindt het waardevol dat het uitgangspunt is dat in het kindbeschermingsstelsel wordt toegewerkt naar de situatie dat ouders voor hun eigen kinderen zorgen, zonder gedwongen hulp.

Overheidsingrijpen in het gezinsleven is een ingrijpende gebeurtenis voor zowel kinderen als ouder(s). Wanneer dat besluit wordt genomen rust op de overheid de verantwoordelijkheid om het welzijn van deze kinderen te waarborgen. De RvdK onderschrijft dat dit wetsvoorstel goede stappen zet om de rechtsbescherming van kinderen en ouders te versterken door middel van onafhankelijk advies en meer monitoring. De RvdK deelt het belang dat alle ingrijpende beslissingen over, en gedurende kindbeschermingsmaatregelen bij de start en bij voortdurende daarvan uitsluitend door de rechter worden genomen.

Het wetsvoorstel versterkt de adviserende en monitorende rol van de RvdK¹ op enkele cruciale onderdelen. De RvdK heeft echter geconstateerd dat hij niet op alle logische, juridische sleutelmomenten die volgen na inzet van een kindbeschermingsregel betrokken is. Door dit wel zo in te richten, kan de RvdK op een consistente manier de 'checks and balances' organiseren ten behoeve van besluitvorming door de rechter. De (rechts)bescherming voor kinderen en ouders is hiermee beter gediend en de RvdK krijgt dan een consistent beeld van het kind in de loop van de tijd.

In deze reactie doet de RvdK een aantal aanbevelingen om het wetsvoorstel te verbeteren. Het gaat onder meer om voorstellen rond het perspectiefbesluit (opvoedplek) van een kind en rond de evaluatie (toezicht) van kinderen die onder voogdij staan van een jeugdbeschermingsorganisatie.

¹ Naast onderzoekende en rekerende taken in kindbeschermingszaken, heeft de RvdK ook een toetsende taak. Die is gericht op het onafhankelijk beoordelen van voorgenomen besluiten van GI's. Het doel van deze toetsing is te beoordelen of het besluit voldoet aan de wettelijke vereisten en of het kind nog in zijn ontwikkeling wordt bedreigd en draagt daarmee bij aan de borging van de rechtsbescherming van ouders en kind. Om een volledig beeld van de situatie te krijgen, voert de RvdK gesprekken met zowel ouders als kinderen.

De RvdK adviseert duidelijke rechtswaarborgen die voor de hele wet rond kinderbeschermingsmaatregelen gelden. De RvdK vindt het belangrijk dat bij elk ingrijpend besluit in het leven van een kind de rechter betrokken is en daarbij in de volgende waarborgen wordt voorzien:

1. Onafhankelijke advisering aan de rechter door een instantie die niet betrokken is bij de uitvoering van een kinderbeschermingsmaatregel
2. Persoonlijk contact met ouders én kinderen als standaard werkwijze
3. Transparante en schriftelijke communicatie over besluiten, zodat ouders én kinderen goed geïnformeerd zijn (naast de mondelinge communicatie)

Perspectief van de opvoedplek

De RvdK pleit al enige jaren voor verbetering van de rechtswaarborgen rond de besluitvorming over de opvoedplek van kinderen die vallen onder de reikwijdte van de jeugdbescherming. De beslissing over het perspectief (de opvoedplek) van een kind is één van de meest ingrijpende beslissingen in het leven van kinderen en hun ouders. Het is essentieel dat ouders en kinderen hierin betrokken worden en gehoord worden.

De Gecertificeerde Instelling (GI) kan gedurende de uitvoering van een ondertoezichtstelling (ots) met een uithuisplaatsing (uhp) tot het standpunt komen dat terugkeer naar de thuissituatie niet meer in het belang van het kind is. Het wetsvoorstel biedt, naar idee van de RvdK, belangrijke verbeteringen rond het besluitvormingsproces over het perspectief dat kinderen hebben op terugkeer naar het eigen gezin. Het belangrijkste verbeterpunt dat wordt gerealiseerd is dat de rechter voortaan expliciet zal besluiten over de opvoedplek van een kind. Het wetsvoorstel regelt dat de rechter hierover beslist aan de hand van het '(voorgenomen) perspectiefbesluit' van de GI en het advies daarover van de RvdK. De RvdK kan zich goed in dit voorstel vinden.

Bij iedere verlenging van de uhp zal voortaan aandacht zijn voor wat er gedaan is om thuisplaatsing mogelijk te maken. Daarbij onderschrijft de RvdK het uitgangspunt dat de inspanningen van de GI gericht blijven op thuisplaatsing (denk aan hulpaanbod, omgang, contact met de GI) totdat de rechter besluit dat niet langer gewerkt wordt aan thuisplaatsing. De RvdK meent wel dat het 'verbod om vooruitlopend alvast te handelen' dat nu is opgenomen in de Memorie van Toelichting (MvT), in dit verband essentieel is en geeft in overweging dit in de wet zelf op te nemen.

De RvdK vindt dat bij de meest ingrijpende besluiten (zoals een wijziging van het perspectief) zorgvuldige en onafhankelijke advisering (los van de uitvoeringsorganisatie) aan de rechter noodzakelijk is om voldoende rechtsbescherming te bieden. De adviserende rol voor de RvdK op het perspectiefbesluit is een passende en logische voortzetting hiervan.

Deze aanvullende rechtsbescherming in de nieuwe wet is een waardevolle toevoeging voor ouders en kinderen en geeft invulling aan de grote verantwoordelijkheid die het meebrengt als de overheid ingrijpt in het leven van gezinnen.

De RvdK vraagt aandacht voor een aantal punten:

- Bij ingrijpende besluiten, zoals een gezagsbeëindigende maatregel (GZBM²), is in de wet geregeld dat een onafhankelijk advies aan de rechter noodzakelijk is. Bij deze GZBM-onderzoeken is het essentieel dat er met ouders en kinderen gesproken wordt. Een wijziging van de opvoedplek is een vergelijkbaar ingrijpend besluit en een onderzoek daarnaar vraagt ook altijd om contact met ouders en kinderen. In het wetsvoorstel is dit momenteel niet duidelijk opgenomen. In het voorstel wordt nu gebruikt 'de RvdK gehoord' en in de Memorie van Toelichting (MvT) staat dat de RvdK advies geeft (onderzoek doet). De RvdK 'gehoord' zou kunnen betekenen dat op zitting een advies wordt gegeven zonder ouders en kinderen te spreken. Een dergelijk advies is naar de kwaliteitseisen van de RvdK onmogelijk zonder contact met ouders en kinderen. De RvdK raadt aan om in de wet te verduidelijken dat het om een advies gaat en in de MvT te verduidelijken dat de RvdK hiervoor ouders en kinderen spreekt.
- Bij dit ingrijpende besluit is het van belang dat er na het 'voorgenomen perspectiefbesluit van de GI' duidelijkheid komt voor ouders en kinderen. In de huidige uitvoeringspraktijk vraagt de rechter regelmatig om een advies aan de RvdK over het perspectief. Dit betekent nu dat er een extra rechtszitting volgt. Dat is niet prettig voor ouders en onnodig kostbaar. De RvdK pleit ervoor dat het advies van de RvdK reeds op de verlengingszitting voorhanden is. Dit kan mogelijk gemaakt worden door het onderzoek van de RvdK parallel te laten lopen met het aanleveren van de stukken door de GI aan de rechter.
- Om het wetsvoorstel effectief te laten zijn, zijn aanvullende uitvoeringsafspraken noodzakelijk om de rechtsbescherming voorafgaand aan de zitting te organiseren. Het gaat om uitvoeringsafspraken rond de communicatie aan ouders en kinderen (bv. dat ouders snel na het 'voorgenomen perspectiefbesluit' van de GI een schriftelijke onderbouwing ontvangen). Momenteel zijn dergelijke uitvoeringsafspraken deels geregeld via een tijdelijke regeling³. De RvdK heeft zorgen over de uitvoering van deze tijdelijke regeling en meent dat deze rechtswaarborgen in de praktijk onvoldoende zijn. Daarom vraagt de RvdK het departement om aanvullend bij het wetsvoorstel effectieve uitvoeringsafspraken te organiseren en om tevens te komen tot een verbetering van de tijdelijke regeling (aangezien die regeling geldt totdat de nieuwe wet van toepassing is).

Datum

19 maart 2025

Ons kenmerk

2025-52

Evaluatie voogdij

Het wetsvoorstel introduceert een nieuwe rechtswaorborg: toezicht op de uitvoering van de voogdijmaatregelen. Voor kinderen onder voogdij van een GI wordt een jaarlijks evaluatiemoment ingevoerd om te beoordelen en te monitoren of het 'goed genoeg' gaat met het kind (artikel 1:300 BW). De RvdK is positief over dit voorstel omdat er aanvullend toezicht nodig is op het welzijn van deze kinderen.

Overheidsingrijpen in het gezinsleven is een ingrijpende gebeurtenis voor zowel kinderen als ouders. Wanneer de overheid besluit dat ingrijpen noodzakelijk is, rust op haar de verantwoordelijkheid om het welzijn van deze kinderen te waarborgen. De RvdK ziet het als zijn plicht om bij te dragen aan een consistent en effectief systeem dat het welzijn van deze kwetsbare groep centraal stelt.

² Een gezagsbeëindigende maatregel (GZBM) betekent dat de rechter besluit dat een ouder niet langer het gezag heeft over het kind.

³ [TK brief 'Plan ter verbetering rechtsbescherming', 18 november 2022](#), gaat o.a. om informeren ouders voor dat besluit wordt genomen, besluit snel op schrift met onderbouwing, mondelinge toelichting etc.

Deze nieuwe taak wordt in het wetsvoorstel toebedeeld aan de GI en de RvdK. De GI stelt jaarlijks een evaluatieverslag op, waarna de RvdK hierop onafhankelijk een oordeel vormt over de effectiviteit van de uitvoering van de voogdijmaatregel in het licht van de belangen en rechten van het kind, zonder betrokken te zijn bij de reguliere uitvoering. De RvdK erkent de formele verantwoordelijkheid van de overheid na ingrijpen en benadrukt de positieve verplichting om zich in te spannen voor deze kwetsbare kinderen.

Landelijke Staforganisatie

Datum

19 maart 2025

Ons kenmerk

2025-52

Het is essentieel dat we persoonlijk contact hebben met zowel het kind als het gezin. Schriftelijke rapportages kunnen een onvolledig beeld geven van hun situatie. U heeft deze nieuwe taak in het wetsvoorstel opgenomen en wil starten met een pilot om te onderzoeken hoe deze taak het beste kan worden uitgevoerd. De RvdK neemt hier graag aan deel samen met de ketenpartners.

Hoewel deze taak aansluit bij onze huidige verantwoordelijkheden, hebben we meer informatie en een nadere uitwerking nodig om te bepalen hoe we deze het meest effectief kunnen uitvoeren. We verzoeken om duidelijkheid over de organisatie en planning van de wetsaanpassing, zodat na evaluatie kan worden vastgesteld of aanpassing van het wetsvoorstel noodzakelijk is. Daarnaast benadrukken we het belang van voldoende ruimte voor persoonlijk contact met kind en gezin, aangezien een onafhankelijk oordeel niet uitsluitend op schriftelijke rapportages kan worden gebaseerd. Dit draagt ook bij aan het gevoel van erkenning en gezien worden bij de betrokkenen.

We streven in gezamenlijkheid naar een consistent stelsel waarin de overheid, na ingrijpen, haar verantwoordelijkheid neemt om te monitoren en te zorgen dat het goed gaat met deze kinderen. Ondanks alle zorgvuldigheid blijft deze doelgroep uiterst kwetsbaar. We willen daarom geen kansen onbenut laten om te verbeteren wat mogelijk beter kan. Daarom willen we in het licht van verbetering als RvdK zicht houden op het welzijn van deze kinderen en waar nodig actie ondernemen.

Geschillenregeling

De geschillenregeling wordt in het wetsvoorstel uitgebreid met de evaluatie van voogdijmaatregelen wat kan bijdragen aan een versterking van de rechtspositie van het kind, doordat meningsverschillen over uitvoering van de voogdij sneller kunnen worden gesignaleerd en opgelost.

Wij zien echter een verschil tussen de wettekst en de MvT. Terwijl de MvT aangeeft dat de regeling primair bedoeld is voor meningsverschillen tussen de RvdK en de GI over de jaarlijkse evaluatie van een voogdijmaatregel, lijkt de wettekst een bredere toepassing voor ogen te hebben. We adviseren om dit duidelijker af te bakenen en ervoor te zorgen dat wet en toelichting op elkaar aansluiten.

In tegenstelling tot ondertoezichtstellingen, waarbij de rechter jaarlijks beoordeelt of verlenging noodzakelijk is, kennen voogdijzaken geen periodieke toetsing. Dit verschil in toezicht door een overheidsinstantie, benadrukt de behoefte aan een andere regeling om de kinderen met een voogdijmaatregel tussentijds te monitoren. Daarom onderschrijft de RvdK de uitbreiding van de geschillenregeling hierover. Tegelijkertijd zien wij geen aanleiding voor de RvdK om aanvullend op de toetsende taak een rol te vervullen in de uitvoering van de ots, aangezien de betrokken partijen reeds voldoende ingangen hebben om zelfstandig actie te ondernemen. Een uitbreiding van onze rol in een lopende ots zou bovendien vragen kunnen oproepen over onze objectiviteit op andere momenten dat de RvdK is betrokken, zoals bij de verlenging of beëindiging van een ots.

In deze context adviseren wij om de betrokkenheid van de RvdK ten aanzien van de geschillenregeling te beperken tot geschillen rondom voogdijmaatregelen. Op die wijze wordt de rechtspositie van het kind versterkt en blijft de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van ondertoezichtstellingen bij de bestaande instanties.

Landelijke Staforganisatie

Datum

19 maart 2025

Ons kenmerk

2025-52

Perspectief niet meer bij ouders

Wij signaleren een onduidelijkheid in het wetsvoorstel over de jaarlijkse verlenging van een ots bij kinderen die duurzaam uit huis zijn geplaatst. Het is niet helder of deze verlengingen standaard (en inhoudelijk) op zitting plaatsvinden en of er een onafhankelijk advies vanuit de RvdK wordt gevraagd om te beoordelen hoe het met het kind gaat. Dit aspect wordt niet expliciet geregeld in de evaluatie van voogdij en is ook niet terug te vinden in artikel 1:265j BW (toetsingen vanaf 2 jaar uithuisplaatsing). De RvdK vindt het van belang dat deze kinderen in beeld blijven (net als de voogdijkinderen) en adviseert om dit in de nieuwe wet duidelijk te regelen, zodat voor deze kinderen jaarlijks een zorgvuldige check plaatsvindt hoe het gaat met het kind en of de genomen maatregel nog te rechtvaardigen is.

Kosteloze rechtsbijstand

De RvdK is positief over het voorstel om het recht op kosteloze rechtsbijstand structureel te verankeren. Op basis van onze evaluatie van de huidige pilot en het uitgevoerde WODC-onderzoek zien wij duidelijke meerwaarde voor ouders. De ondersteuning door een advocaat geeft ouders extra steun en leidt tot een gelijkwaardigere positie tussen de procespartijen. Met het wetsvoorstel wordt de reikwijdte van de procedures en de groep die aanspraak kan maken op bijstand verbreed, wat in de praktijk naar verwachting zal leiden tot meer duidelijkheid en ervaren rechtsgelijkheid.

Een belangrijk aandachtspunt is echter de ondersteuning van het kind. Momenteel richt de kosteloze rechtsbijstand zich uitsluitend op ouders, waardoor de stem van het kind minder aan bod komt. Ervaring leert dat de belangen van het kind soms kunnen afwijken van die van de ouders. Daarom adviseren wij om ook juridische vertegenwoordiging voor het kind te regelen.

Hoewel het voorstel voor kosteloze rechtsbijstand voor ouders een belangrijke stap is, benadrukt de RvdK dat dit slechts één aspect is van de bredere rechtsbeschermingsagenda. Het is essentieel om in zijn totaliteit te bekijken welke nieuwe instrumenten voor ouders en kinderen het meeste bijdragen aan effectieve rechtsbescherming.

Spoed

Het wetsvoorstel beoogt de procedurele rechtvaardigheid te verbeteren door vast te leggen dat spoedmachtigingen voor uithuisplaatsing binnen 7 dagen op zitting behandeld dienen te worden en de termijn voor hoger beroep verkort wordt naar zes weken. De RvdK ondersteunt deze maatregelen, omdat zij bijdragen aan een snellere besluitvorming, wat uiteindelijk in het belang van het kind is.

Samenplaatsen van broertjes en zusjes

De RvdK ondersteunt het voorstel om het gezinsleven van minderjarigen te beschermen door broers en zussen bij een uithuisplaatsing zoveel mogelijk samen te plaatsen. Dit principe vormt de basis voor al onze verzoeken tot uithuisplaatsing. Wij hanteren als uitgangspunt dat kinderen uit hetzelfde gezin samen worden geplaatst, tenzij er duidelijke contra-indicaties zijn.

Wij ondersteunen een bredere definitie van broers en zussen, waarbij ook stief- en pleegrelaties worden meegenomen. Daarbij benadrukken wij het belang van voldoende beschikbare en geschikte opvangplaatsen om het welzijn van het kind optimaal te waarborgen.

Overige onderwerpen

De onderwerpen subsidiariteitsbeginsel en hoorrecht (naar 8 jaar) worden door de RvdK onderschreven en behoeven minder toelichting. Het subsidiariteitsbeginsel is een vast onderdeel van de onderzoeken van de RvdK en de RvdK spreekt in zijn onderzoeken kinderen al vanaf 4 jaar. De wijziging van het hoorrecht betekent voor de RvdK dat kinderen voortaan vanaf 8 jaar (i.p.v. 12 jaar) moeten worden voorbereid op de rechtszitting.

Landelijke Staforganisatie

Datum
19 maart 2025

Ons kenmerk
2025-52

Afronding

De RvdK heeft geconstateerd dat met dit wetsvoorstel betekenisvolle stappen worden gezet om de rechtsbescherming voor kinderen en ouders te versterken. De rechter krijgt in meer situaties een rol en wordt daarbij voorzien van onafhankelijk advies. De mogelijkheden voor monitoring worden uitgebreid. De RvdK vraagt aandacht voor de consistentie in de versterking van rechtbescherming in het stelsel. De toegevoegde waarde van de RvdK ligt daarbij in advisering vanuit pedagogische, juridische en methodologische uitgangspunten aan de rechter over de belangenafweging of overheidsingrijpen nog steeds gerechtvaardigd is. Deze rechtswaARBorgen zijn in het huidige stelsel niet bij alle sleutelmomenten en beslissingen door de rechter consistent. U heeft dit ook benoemd in het plenair debat van 5 maart jl. De RvdK adviseert u deze inconsistentie nader te onderzoeken. De RvdK ziet onder andere kansen om de rechtsbescherming ook te versterken bij besluiten over de machtiging uithuisplaatsing lopende een ots. De RvdK wijst u in dit kader ook op de rol van de RvdK in het jeugdstrafrecht, waar de RvdK naast een onderzoekende en adviserende taak ook een casusregietaak en toezichthoudende taak op de jeugdreclassering heeft.

De RvdK staat klaar om in samenwerking met onze ketenpartners bij te dragen aan versterking van de rechtsbescherming van kinderen en ouders en gaat hierover ook graag verder met u in gesprek.

Met vriendelijke groet,

Mw. mr. drs. M.A. Schippers
Algemeen Directeur Raad voor de Kinderbescherming